Roll No. ..... Total Pages : 7

44561/N

K–7/2114

TEACHING LEARNING PROCESS

Paper–1103T

Semester–III

(Common with B.A., B.Ed. & B.Sc. B.Ed.)

Time Allowed : 3 Hours] [Maximum Marks : 70

Note : The candidates are required to attempt **two** questions each from Sections A and B carrying 12 marks each and the entire Section C consisting of 11 short answer type questions carrying 2 marks each.

Scanned with CamScanner

SECTION—A

1. Enumerate the concept of teaching and also describe the relationship between Teaching and LEARNING. 12

2. Delineate the Chief characteristics of Behavioristic approach to learning and also discuss critically the applicability of this approach to classroom teaching. 12

3. Define Learning and specify how learning is a Process not a Product ? 12

4. Enunciate different principles of Constructivism used in Educational theory and practice. 12

SECTION—B

5. Enlist different teaching, styles and also analyze their implications for Classroom Teaching. 12

6. Elaborate the ways to maintain and sustain conducive and positive learning environment in Classrooms. 12

7. Describe the process of Teaching concepts through discovery method in Diverse Classrooms. 12

8. Discuss different dimensions of Learning and how does the understanding of these dimensions by a teacher help of enhance Learning. 12

SECTION—C

9. Write short notes on the following : 11×2=22

   (i) Nature of Teaching.

   (ii) Principles of Teaching.

   (iii) Integrated Planning.

   (iv) Flexible Learning using Taxonomies.

Scanned with CamScanner

(v) Learning as a Psychological construct.

(vi) Characteristics of Cognitive approach.

(vii) Different Learning styles.

(viii) Planning Spaces for Learning.

(ix) Exposition method for teaching concepts.

(x) Significance of Learning Environment.

(xi) Implications of Learning Styles.

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਹਰੇਕ ਵਿਚੋਂ ਦੋ-ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 12 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 11 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

1. ਅਧਿਆਪਨ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖਣ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧ ਦਾ ਵੀ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 12

2. ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰਵਾਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਕਲਾਸਰੂਮ ਅਧਿਆਪਨ ਨੂੰ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਿਕ ਚਰਚਾ ਵੀ ਕਰੋ। 12

3. ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ ਕਿ ਸਿੱਖਣਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ ਇਕ ਉਤਪਾਦ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ? 12

4. ਵਿਦਿਅਕ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਨਿਰਮਾਣਵਾਦ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 12

Scanned with CamScanner

ਭਾਗ—B

5. ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਧਿਆਪਨ ਸ਼ੈਲੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਉ ਅਤੇ ਕਲਾਸਰੂਮ ਅਧਿਆਪਨ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅੜ੍ਹਚਣਾਂ ਦਾ ਵੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। 12

6. ਕਲਾਸਰੂਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸਹਾਈ ਅਤੇ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਵਾਤਾਵਰਨ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜਾਰੀ ਰਖਣ ਦੇ ਢੰਗਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 12

7. ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਕਲਾਸਰੂਮਾਂ ਵਿੱਚ ਖੋਜ ਵਿਧੀ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਆਪਨ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 12

8. ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਰਿਮਾਪਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਦੁਆਰਾ ਇਹਨਾਂ ਪਰਿਮਾਪਾਂ ਦੀ ਸੂਝ ਸਿੱਖਣ ਵਧਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੀ ਹੈ? 12

ਭਾਗ—C

9. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ: 11×2=22

(i) ਅਧਿਆਪਨ ਦਾ ਸਰੂਪ।

(ii) ਅਧਿਆਪਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ।

(iii) ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ।

(iv) ਵਰਗੀਕਰਨ ਨਿਯਮ ਵਰਤ ਕੇ ਲਚਕਦਾਰ ਸਿਖਲਾਈ।

(v) ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ।

(vi) ਬੋਧਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ।

(vii) ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿੱਖਣ ਸ਼ੈਲੀਆਂ।

(viii) ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਸਥਾਨ।

(ix) ਧਾਰਨਾਂਵਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਲਈ ਪ੍ਰਸਤੁਤੀਕਰਨ (Exposition) ਵਿਧੀ।

(x) ਸਿੱਖਣ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ।

(xi) ਸਿੱਖਣ ਸ਼ੈਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅੜਚਣਾਂ।

Scanned with CamScanner

PC–44562/N

K–7/2114

LIBRARY RESOURCES & ART IN EDUCATION–1106T

(Semester–III)

(Common with B.A., B.Ed. & B.Sc., B.Ed.)

Time : $1\frac{1}{2}$ Hours] [Maximum Marks : 35

Note : Attempt **one** question each from Sections A & B carrying 12 marks each and the entire Section C consisting of 6 short answer type questions carrying 11 marks.

SECTION—A

I. What do you mean by Library? Discuss its importance also. (4+8)

II. Differentiate between a text book and a reference book. Which system out of open access system and closed access system for keeping various types of books in the library is considered better and why? (3+6+3)

SECTION—B

III. What do you mean by Art in Education? Also discuss the importance of Art in the development of the child. (4+8)

IV. Discuss the importance of Indian cultural festivals by giving suitable examples. (4+8)

Scanned with CamScanner

SECTION—C

(Compulsory Question)

V. Write short notes on the following :

1. Library procedure.
2. Cataloguing.
3. Significance of Aesthetics in Education.
4. Objectives of library.
5. Importance of exhibitions. (5×2=10)
6. Name any one reference book. (1)

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਵਿਚੋਂ **ਇੱਕ-ਇੱਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 12 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ, ਇਸ ਵਿਚ 6 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 11 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

I. ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਸ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦੀ ਵੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। (4+8)

II. ਇਕ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ ਅਤੇ ਇਕ ਰੈਫਰੈਂਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ। ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਿਚ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਰਖਣ ਲਈ ਖੁੱਲੀ ਪਹੁੰਚ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਤੇ ਬੰਦ ਪਹੁੰਚ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਉਂ? (3+6+3)

ਭਾਗ—B

III. ਸਿਖਿਆ ਵਿਚ ਆਰਟ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਬੱਚੇ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਆਰਟ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦੀ ਵੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। (4+8)

IV. ਢੁਕਵੀਂਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੇ ਕੇ ਭਾਰਤੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। (4+8)

ਭਾਗ—C

(ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

V. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :

1. ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ।

Scanned with CamScanner

2. ਕੈਟਾਲਾਗ ਬਣਾਉਣਾ।

3. ਸਿਖਿਆ ਵਿਚ ਸੁਹਜ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ।

4. ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼।

5. ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀਆਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ। (5×2=10)

6. ਕਿਸੇ ਇਕ ਰੈਫਰੈਂਸ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਖੋ। (1)

Scanned with CamScanner

Roll No. .....

Total Pages : 4

44564/NH

B/2114

ਪੰਜਾਬੀ ਲਾਜ਼ਮੀ

Semester–III

Time Allowed : 3 Hours] [Maximum Marks : 70

ਨੋਟ: ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ।

ਭਾਗ-ਓ

1. ਨਾਵਲ ਅਤੇ ਕਹਾਣੀ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? 12

2. ਰੋਹੀ ਬੀਆਬਾਨ ਨਾਵਲ ਵਿੱਚ ਲੇਖਕ ਨੇ ਕਿਸ ਵਿਸੇ ਨੂੰ ਛੁਹਿਆ ਹੈ?

Scanned with CamScanner

ਜਾਂ

ਗੋਰੇ ਜਾਂ ਮਹਿੰਦਰੋ ਦਾ ਪਾਤਰ ਚਿਤਰਨ ਕਰੋ। 12

ਭਾਗ-ਅ

3. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ **ਦੋ** ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਓ: 2×6=12

(i) ਖਬਰ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਇਸਦੇ ਤੱਤਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।

(ii) ਇਸ਼ਤਿਹਾਰੀ ਖ਼ਬਰ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਇਸਦਾ ਰੁਝਾਨ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੈ।

(iii) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਖ਼ਬਾਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਲਿਖਣ ਦੀ ਵਿਧੀ ਦੱਸੋ।

(iv) ਫ਼ੀਚਰ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ।

4. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ **ਤਿੰਨ** ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਓ: 3×4=12

(i) ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸਾ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?

(ii) ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸਾ ਦੇ ਪਛਾਣ ਚਿੰਨ੍ਹ (ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ) ਲਿਖੋ।

(iii) ਗੁਰਮੁਖੀ ਕਿਵੇਂ ਚੰਗੀ ਤੇ ਆਦਰਸ਼ ਲਿਪੀ ਹੈ? ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਬਿਆਨ ਕਰੋ।

(iv) ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਵਰਨਮਾਲਾ ਨੂੰ ਤਰਤੀਬ ਵਿੱਚ ਲਿਖ ਕੇ ਇਸਦਾ ਸੰਖੇਪ ਮਹੱਤਵ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

(v) ਖੰਡੀ ਧੁਨੀਆਂ ਕੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ?

ਭਾਗ-ਏ

5. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਦਿਓ: 11×2=22

(i) ਰੋਹੀ ਬੀਆਬਾਨ ਨਾਵਲ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਕਾਂਡ ਹਨ।

(ii) ਗੋਰੇ ਦੇ ਵੱਡੇ ਮਾਮੇ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ?

(iii) ਰੋਹੀ ਬੀਆਬਾਨ ਨਾਵਲ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸਥਾਨ ਕਿਹੜਾ ਹੈ?

(iv) ਮਹਿੰਦਰੋ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਈਆਂ ਦੱਸੋ।

Scanned with CamScanner

(v) ਫੈਕਟਰੀ ਵਾਲੇ ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਗੌਰੇ ਨੂੰ ਕਿਹੜਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ।

(vi) ਨਾਵਲ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਗੌਰਾ ਘਰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਉਂ ਚਲਾ ਗਿਆ।

(vii) ਰੂਪ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਨਾਵਲ ਕਿੰਨੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ?

(viii) ਉਲਟੀ ਤਿਕੋਣ ਸ਼ੈਲੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

(ix) ਸਹਾਇਕ ਚਿੰਨ੍ਹ ਕੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ?

(x) ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਨਵੇਂ ਅੱਖਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ?

(xi) ਨਾਸਿਕਤਾ ਕਿੰਨੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

Scanned with CamScanner

PC–44575/NH

B–2114

HISTORY OF INDIA 1707-1956–I

(Semester–III)

Time : 3 Hours] [Maximum Marks : 70

Note : Attempt **two** questions each from Sections A & B carrying 10 marks each and the entire Section C carrying 30 marks.

SECTION–A

I. Discuss the main causes of the downfall of Mughal Empire. (10)

II. Describe the causes and significance of the battle of Plassey. (10)

III. Discuss the results of the uprising of 1857. (10)

IV. Discuss the main aims and achievements of the Singh Sabha. (10)

SECTION–B

V. Give an account of the permanent settlement pointing out it is main merits and demerits. (10)

VI. Describe the causes and activities of the rise of extremists. (10)

Scanned with CamScanner

VII. Write note on Quit India Movement. (10)

VIII. Examine the causes of the Partition of India (1947). (10)

SECTION–C

(Compulsory Question)

IX. (a) Short answer type questions :

1. Arya Samaj.
2. Jallianwala Bagh.
3. Mahalwari System.
4. Keshab Chandra Sen.
5. Mir Qasim.
6. Bal Pal Lal.
7. Doctrine of Lapse.
8. Dandi March.
9. Home Rule League.
10. Battle of Buxar. (10×2=20)

(b) Map Questions :

Show the British India in 1805 on the map of India also give explanatory note.

OR

Show and explain the important centres of the revolt of 1857 on the map of India. (6+4=10)

(c) For Blind candidates in lieu of map :

Write short notes on any **two** :

1. Siraj-ud-Daulah.
2. Black Hole Incident.
3. Cornwallis Code.
4. Revolt of 1857. (2×5=10)

Scanned with CamScanner

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਵਿਚੋਂ **ਦੋ-ਦੋ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ, ਇਸ ਦੇ 30 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ–A

I. ਮੁਗਲ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਪਤਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। (10)

II. ਪਲਾਸੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕਰੋ। (10)

III. 1857 ਈ. ਦੇ ਵਿਦਰੋਹ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। (10)

IV. ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦੱਸੋ। (10)

ਭਾਗ–B

V. ਸਥਾਈ ਬੰਦੋਬਸਤ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿਓ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਲਾਭ ਅਤੇ ਤਰੁੱਟੀਆਂ ਵੀ ਦੱਸੋ। (10)

VI. ਗਰਮ ਦਲ ਦੇ ਉਭਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਓ। (10)

VII. ਭਾਰਤ ਛੱਡੋ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। (10)

VIII. ਭਾਰਤ ਦੇ ਬਟਵਾਰੇ (1947) ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰੋ। (10)

ਭਾਗ–C

(ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

IX. (a) ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ :

1. ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ।
2. ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ।
3. ਮਹਿਲਵਾੜੀ ਸਿਸਟਮ।
4. ਕੇਸ਼ਬ ਚੰਦਰ ਸੇਨ।
5. ਮੀਰ ਕਾਸਿਮ।
6. ਬਾਲ ਪਾਲ ਲਾਲ।
7. ਲੈਪਸ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ।
8. ਡਾਂਡੀ ਮਾਰਚ।
9. ਹੋਮ ਰੂਲ ਲੀਗ।
10. ਬਕਸਰ ਦੀ ਲੜਾਈ। (10×2=20)

(b) ਨਕਸ਼ਾ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ :

ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਉੱਪਰ 1805 ਈ. ਵਿਚ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਦਿਖਾਓ, ਵਿਆਖਿਆਤਮਕ ਨੋਟ ਵੀ ਲਿਖੋ।

OR

ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਉੱਪਰ 1857 ਈ. ਦੇ ਵਿਦਰੋਹ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕੇਂਦਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਓ, ਵਿਆਖਿਆਤਮਕ ਨੋਟ ਵੀ ਦਿਓ। (6+4=10)

Scanned with CamScanner

(c) ਨੇਤਰਹੀਣ/ਅੰਨ੍ਹੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਨਕਸ਼ੇ ਦੇ ਬਦਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ :

ਕਿਸੇ **ਦੋ** ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :

1. ਸਿਰਾਜ-ਉਦ-ਦੌਲਾ।
2. ਬਲੈਕ ਹੋਲ ਦੀ ਘਟਨਾ।
3. ਕੋਰਨਵਾਲਿਸ ਕੋਡ।
4. 1857 ਦੀ ਬਗ਼ਾਵਤ। (2×5=10)

Scanned with CamScanner

Roll No. ..... Total Pages : 7

44579/NH

B/2114

ADVANCED CALCULUS

Paper–MTHB2101T

Semester–III

Time Allowed : 3 Hours] [Maximum Marks : 35

Note : The candidates are required to attempt **two** questions each from Sections A and B carrying 6 marks each and the entire Section C consisting of 11 short answer type questions carrying 1 mark each.

Scanned with CamScanner

SECTION—A

1. Prove that the function $f(x,y)=\sqrt{|xy|}$ is not differentiable at the origin, but that $f(x,y)$ is continuous at the origin and both partial derivatives f_x, f_y exists at the origin and have the value zero. 6

2. (a) If $z=\tan^{-1}\left(\frac{x^3+y^3}{x-y}\right)$, then show that

$$x\frac{\partial z}{\partial x}+y\frac{\partial z}{\partial y}=\sin 2z.$$ 3

(b) Obtain Taylor's expansion for $f(x,y)=e^{xy}$ at (1,1) upto the terms of the second degree. 3

3. (a) Find the extreme values of the function $x^2+y^2+z^2$ subject to the condition $lx+my+nz=p$. 3

(b) If

$$u=\frac{yz}{x}, v=\frac{zx}{y}, w=\frac{xy}{z},$$

then prove that $\frac{\partial(u,v,x)}{\partial(x,y,z)}=4.$ 3

4. State and prove Schwarz's theorem. 6

SECTION—B

5. (a) Evaluate

$$\iint x^2y^2\,dx\,dy$$

over the region $x^2+y^2\le 1$. 3

(b) Show that

$$\iiint\left(x^2+y^2+z^2\right)^m dx\,dy\,dz=\frac{4\pi}{2m+3}$$

over the region $x^2+y^2+z^2\le 1, m>0$. 3

Scanned with CamScanner

6. Change the order of integration in the integral.

$$\int_0^1 \int_0^{\sqrt{1-x^2}} \frac{dx\,dy}{(1+e^y)\sqrt{1-x^2-y^2}}$$

and hence evaluate it. 6

7. (a) Find the moment of inertia of the cylinder

$$x^2+y^2 \le 4, 0 \le z \le 1$$

with uniform mass density 1 about z-axis. 3

(b) Show that the centre of mass for cube

$$\{(x,y,z): |x| \le 1, |y| \le 1 |z| \le 1\}$$

with density $x^2+y^2+z^2$ is (0,0,0). 3

8. (a) Find the volume common to the cylinders :

$$x^2+y^2=a^2, x^2+z^2=a^2.$$ 3

(b) Find the area of the region bounded by the parabola $y=2-x^2$ and the line $y = x$. 3

SECTION—C

9. Answer the following questions : 11×1=11

(i) State Young's theorem.

(ii) State Euler's Theorem on homogeneous function of three variables.

(iii) State working method to find extreme of a function of two variables.

(iv) By definition, prove that :

$$\lim_{(x,y)\to(5,-2)} ax+by = 5a-2b.$$

(v) If $x = r\cos\theta, y = r\sin\theta, z = z$, then find $\frac{\partial(x,y,z)}{\partial(r,\theta,z)}$.

Scanned with CamScanner

(vi) If $u = \log\left(x^3 + y^3 + z^3 - 3xyz\right)$, then show that

$$\left(\frac{\partial u}{\partial x} + \frac{\partial u}{\partial y} + \frac{\partial u}{\partial z}\right)^2 = \frac{9}{(x+y+z)^2}.$$

(vii) Evaluate

$$\iiint z\left(x^2 + y^2\right) dx\, dy\, dz$$

over the region $V = \left\{x^2 + y^2 \le 1, 2 \le z \le 3\right\}$.

(viii) Define Centre of Mass of Solid of Mass M continuously distributed with mass Density $\mu(x,y,z)$ throughout a region $V \subset \mathbb{R}^3$.

(ix) Find moment of inertia of a square region of unit density about one of its sides, the side being 2a.

(x) Evaluate $\iint r^3 dr d\theta$ over the area included between circles $r = 2\sin\theta$ and $r = 4\sin\theta$.

(xi) Evaluate $\iiint\left(z^9 + z^3\right) dx dy dz$ over region $V = \left\{(x,y,z) : x^2 + y^2 + z^2 \le 1\right\}$.

Scanned with CamScanner

Roll No. ..... Total Pages : 7

44576/N

B/2114

MACRO ECONOMICS & PUBLIC FINANCE

Semester–III

Time Allowed : 3 Hours] [Maximum Marks : 70

Note : The candidates are required to attempt **two** questions each from Sections A and B carrying 12 marks each and the entire Section C consisting of 11 short answer type questions carrying 2 marks each.

SECTION—A

1. Critically examine Classical theory of Income and Employment. 12

Scanned with CamScanner

2. What do you mean by Consumption function ? Discuss Psychological law of Consumption. 12

3. What is Multiplier ? Discuss the process of Income Generation with the help of dynamic version of Multiplier. 12

4. What do you understand by Investment Demand Schedule ? Discuss the factors affecting Investment decisions. 12

SECTION—B

5. What is meant by Public Finance ? Discuss the nature and scope of Public Finance. 12

6. Define Public expenditure. Explain the effects of Public expenditure on Production and Distribution. 12

7. Distinguish between incidence and impact of Taxation. Critically examine demand and supply theory of incidence of Taxation. 12

8. Define Public debt. Also discuss the methods of Debt redemption. 12

SECTION—C

9. Write short notes on the following : 11×2=22

(i) Distinguish between Micro and Macro Economics.

(ii) What do you mean by Marginal Propensity to Consume ?

(iii) What do you understand by Marginal efficiency of Capital ?

(iv) Discuss the types of Investment.

(v) What is effective demand ?

(vi) Discuss the importance of Public Finance.

(vii) Distinguish between Direct and Indirect Taxes.

Scanned with CamScanner

(viii) Discuss the characteristics of a Good Tax System.

(ix) What do you understand by Ad Valorem Tax ?

(x) What is money burden of Public debt ?

(xi) Define deficit Financing.

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਹਰੇਕ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ-ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 12 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿੱਚ 11 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

1. ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਕਲਾਸੀਕਲ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਤੌਰ ਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰੋ। 12

2. ਉਪਭੋਗਤਾ ਫੰਕਸ਼ਨ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ? ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੇ ਮਨੋਵਿਗਆਨਕ ਕਾਨੂੰਨ ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 12

3. ਗੁਣਕ ਕੀ ਹੈ? ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਗੁਣਕ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਆਮਦਨੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 12

4. ਤੁਸੀਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਮੰਗ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ? ਨਿਵੇਸ਼ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 12

Scanned with CamScanner

ਭਾਗ—B

5. ਸਰਬਜਨਕ ਵਿੱਤ ਤੋ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਸਰਬਜਨਕ ਵਿੱਚ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਖੇਤਰ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 12

6. ਸਰਬਜਨਕ ਖਰਚੇ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਉਤਪਾਦਨ ਅਤੇ ਵੰਡ ਤੇ ਸਰਬਜਨਕ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 12

7. ਕਰ ਦੇ ਅਸਰ ਅਤੇ ਆਪਤਨ ਵਿੱਚਕਾਰ ਫਰਕ ਕਰੋ। ਟੈਕਸੇਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਆਪਤਨ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਸਪਲਾਈ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਆਲੋਚਤਨਾਮਕ ਜਾਂਚ ਕਰੋ। 12

8. ਸਰਬਜਨਕ ਰਿਣ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ। ਸਰਬਜਨਕ ਰਿਣ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਕਿਹੜੇ ਢੰਗ ਅਪਨਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ? 12

ਭਾਗ—C

9. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ: 11×2=22

(i) ਮਾਈਕਰੋ ਅਤੇ ਮੈਕਰੋ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਕਰੋ।

(ii) ਸੀਮਾਂਤ ਉਪਭੋਗ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ?

(iii) ਤੁਸੀਂ ਪੂੰਜੀ ਦੀ ਸੀਮਾਂਤ ਕਾਰਜ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਤੋਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ?

(iv) ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

(v) ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਮੰਗ ਕੀ ਹੈ?

(vi) ਸਰਬਜਨਕ ਵਿੱਤ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

(vii) ਸਿੱਧੇ ਅਤੇ ਅਸਿੱਧੇ ਟੈਕਸਾਂ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਕਰੋ।

(viii) ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਕਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀਆਂ ਵਿਸੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

(ix) ਐਡ ਵੈਲੋਰੇਮ ਕਰ ਦੁਆਰਾ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ?

(x) ਸਰਬਜਨਕ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਪੈਸਾ ਬੋਝ ਕੀ ਹੈ?

(xi) ਘਾਟੇ ਦੇ ਵਿੱਤ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।

Scanned with CamScanner

Roll No. .....

Total Pages : 7

44577/NH

B–2114

CONSTITUTION OF INDIA

Paper–BPOLBP2301

Semester–III

Time Allowed : 3 Hours] [Maximum Marks : 70

Note : The candidates are required to attempt **two** questions each from Sections A and B carrying 12 marks each and the entire Section C consisting of 11 short answer type questions carrying 2 marks each.

SECTION—A

1. Discuss the Constituent Assembly's vision of the future of India. 12

Scanned with CamScanner

2. Discuss Preamble. 12

3. Critically evaluate the Fundamental Rights. 12

4. Critically examine Article 356 of the Constitution of India. 12

SECTION—B

5. Make a critical study of the Directive principles of State Policy given in the Constitution of India. How far they have been implemented ? 12

6. Discuss the Position and Changing role of the President. 12

7. Discuss the composition and powers of Lok Sabha. 12

8. How the Independence of Judiciary has been secured in India ? 12

SECTION—C

9. Write short notes on the following : 11×2=22

(i) Write the name of any two members of the Constitution Drafting Committee.

(ii) What is meant by Sovereign State ?

(iii) Write a note on Article 32.

(iv) How is the President elected in India ?

(v) What do you understand by "Certiorari" ?

(vi) What do you understand by Minority Government ?

(vii) Write a note on 44th Amendment Act.

(viii) Put a light on Fundamental Duties.

Scanned with CamScanner

(ix) What are the emergency powers of the President ?

(x) Write two points of differences between the Fundamental Rights and Directive Principles.

(xi) Suggest two reforms in Indian Judiciary.

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਹਰੇਕ ਵਿਚੋਂ **ਦੋ-ਦੋ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 12 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 11 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

1. ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 12

2. ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 12

3. ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ। 12

4. ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 356 ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 12

ਭਾਗ—B

5. ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਕ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਅਲੋਚਨਾਤਮਕ ਅਧਿਐਨ ਕਰੋ। ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ? 12

Scanned with CamScanner

6. ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਬਦਲਤੀ ਭੂਮੀਕਾ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 12

7. ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀ ਬਣਤਰ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 12

8. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ? 12

ਭਾਗ—C

9. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ: 11×2=22

(i) ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਖਰੜਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕੋਈ ਵੀ ਦੋ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੱਸੋ।

(ii) ਪ੍ਰਭੁਸਤ੍ਹਾ ਸੰਪੰਨ ਰਾਜ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

(iii) ਅਨੁਛੇਦ 32 'ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।

(iv) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਕਿਵੇਂ ਚੁਣਿਆ ਜਾਦਾਂ ਹੈ?

(v) "ਉਪਪ੍ਰੇਖਣ" ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ?

(vi) ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ?

(vii) 44 ਵੀ. ਸੋਧ 'ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।

(viii) ਮੌਲਿਕ ਕਰਤਵਾਂ 'ਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਓ।

(ix) ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀਆਂ ਸੰਕਟਕਾਲੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ?

(x) ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਕ ਸਿਧਾਂਤਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦੋ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ।

(xi) ਭਾਰਤੀ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਕੋਈ ਦੋ ਸੁਝਾਅ ਦੱਸੋ।

Scanned with CamScanner

Roll No. .....

Total Pages : 7

44584/NH

B–2114

C PROGRAMMING AND DATA STRUCTURE

Paper–2101T

Semester–III

Time Allowed : 3 Hours] [Maximum Marks : 50

Note : The candidates are required to attempt **two** questions each from Sections A and B carrying 7½ marks each and the entire Section C consisting of 10 short answer type questions carrying 2 marks each.

Scanned with CamScanner

SECTION—A

1. Explain the different categories of Operators available in the 'C'. 7½

2. Discuss various control statements available in C. 7½

3. What are the different types of storage classes in C ? Discuss each in detail with suitable example. 7½

4. Write a Program to multiply two Matrices. 7½

SECTION—B

5. What is Data structure ? Explain various categories of Data structure. 7½

6. What is Stack ? Why is known as LIFO ? Write algorithms for PUSH and POP. 7½

7. Write an algorithm for Binary Search. What are its limitations ? 7½

8. What is Insertion Sort ? Explain its technique with an example. 7½

SECTION—C

9. Write short notes on the following : 10×2=20

(i) What are Header Files ?

(ii) Differentiate between While and Do-While statement.

(iii) What are the advantages of Pointers ?

(iv) What is the difference between Structure and Union ?

(v) What is the difference between Pre increment and Post increment Operators ?

Scanned with CamScanner

(vi) Differentiate Call by Value and Call by reference.

(vii) What is big 'O' notation ?

(viii) What are the applications of Stack ?

(ix) Differentiate between Merge and Sort and Quick Sort.

(x) Define Queue.

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਹਰੇਕ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ-ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 7½ ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿੱਚ 10 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

1. 'C' ਵਿੱਚ ਉਪਲਭਤ ਅਪਰੇਟਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 7½

2. 'C' ਵਿੱਚ ਉਪਲਭਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੰਟਰੋਲ ਸਟੇਟਮੈਟਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 7½

3. 'C' ਵਿੱਚ ਸਟੋਰੇਜ਼ ਕਲਾਸਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ? ਢੁਕਵੀਂ ਉਦਾਹਰਣ ਸਹਿਤ ਹਰੇਕ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 7½

4. ਦੋ ਮੈਟਰਿਸਜ਼ ਗੁਣਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਿਖੋ। 7½

ਭਾਗ—B

5. ਅੰਕੜੇ ਬਣਤਰ ਕੀ ਹੈ? ਅੰਕੜੇ ਬਣਤਰਾਂ ਦੀਆ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 7½

Scanned with CamScanner

6. ਸਟੇਕ ਕੀ ਹੈ? ਇਸ ਨੂੰ LIFO ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਉਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? PUSH ਅਤੇ POP ਲਈ ਐਲਗੋਰਿਦਮ ਲਿਖੋ। 7½

7. ਬਾਇਨਰੀ ਸਰਚ ਲਈ ਐਲਗੋਰਿਦਮ ਲਿਖੋ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਕੀ ਸੀਮਾਂਵਾਂ ਹਨ? 7½

8. Insertion Sort ਕੀ ਹੈ? ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਸਹਿਤ ਇਸ ਦੀ ਤਕਨੀਕ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 7½

ਭਾਗ—C

9. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ: 10×2=20

(i) ਹੈਡਰ ਫਾਇਲਾਂ ਕੀ ਹਨ?

(ii) While ਅਤੇ Do-While ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ।

(iii) ਪੁਆਂਇਟਰਾਂ ਦੇ ਕੀ ਫਾਇਦੇ ਹਨ?

(iv) ਸਟਰਕਚਰ ਅਤੇ ਯੂਨੀਅਨ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ?

(v) Pre increment ਅਤੇ Post increment ਅਪਰੇਟਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ?

(vi) Call by Value ਅਤੇ Call by reference ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ।

(vii) Big 'O' ਨੋਟੇਸ਼ਨ ਕੀ ਹੈ?

(viii) ਸਟੇਕ ਦੀਆਂ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨਾਂ ਕੀ ਹਨ?

(ix) Merge ਅਤੇ Sort and Quick Sort ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ।

(x) Queue ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ।

Scanned with CamScanner

Roll No. ..... Total Pages : 7

44565/NH

B/2114

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ (ਚੋਣਵਾਂ)

Semester–III

Time Allowed : 3 Hours] [Maximum Marks : 70

ਨੋਟ: ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ।

ਭਾਗ-ਉ-1

1. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਾਵਿ-ਟੋਟਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ **ਇੱਕ** ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਹਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ:

(ਉ) ਇਕ ਦਿਹਾੜੇ ਨਾਵ੍ਹਣ ਆਈ ਦੁਰਗਸਾਹ॥

ਇੰਦ੍ਰ ਬਿਰਥਾ ਸੁਣਾਈ, ਆਪਣੇ ਹਾਲ ਦੀ॥

Scanned with CamScanner

ਛੀਨ ਲਈ ਠਕੁਰਾਣੀ, ਸਾਤੇ ਦਾਨਵੀਂ॥

ਲੋਕੀ ਤਿਹੀ ਫਿਰਾਈ, ਦੇਹੀ ਆਪਣੀ॥

ਬੈਠੇ ਵਾਇ ਵਧਾਈ, ਤ ਅਮਰਾਵਤੀ॥

ਦਿੱਤੇ ਦੇਵ ਬਜਾਈ, ਸਕਨਾਂ ਰਾਕਸ਼ਾ॥

ਕਿਨੇ ਨਾ ਜਿਤਾ ਜਾਈ, ਮਹਖੇ ਦੈਂਤ ਨੂੰ॥

ਤੇਰੀ ਸਾਮ ਤਕਾਈ, ਦੇਵੀ ਦੁਰਗਸਾਹ॥

(ਅ) ਹੋਠ ਸੁਰਖ ਯਾਕੂਤ ਜਿਉਂ ਲਾਲ ਚਮਕਣ, ਠੋਡੀ ਸੇਉ ਵਲਾਇਤੀ ਸਾਰ ਵਿੱਚੋਂ।

ਨੱਕ ਅਲਫ ਹੁਸੈਨੀ ਦਾ ਪੀਪਲਾ ਸੀ,

ਜ਼ੁਲਫ ਨਾਗ ਖ਼ਜਾਨੇ ਦੀ ਬਾਰ ਵਿੱਚੋ।

ਦੰਦ ਚੰਬੇ ਦੀ ਲੜੀ ਕਿ ਹੰਸ ਮੋਤੀ,

ਦਾਣੇ ਨਿਕਲੇ ਹੁਸਨ ਅਨਾਰ ਵਿਚੋਂ।

(ੲ) ਝੱਡੇ ਨਿਲਕੇ ਕੂਚ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ

ਚੜ੍ਹੇ ਸੂਰਮੇ ਸਿੰਘ ਦਲੇਰ ਮੀਆਂ।

ਚੜ੍ਹੇ ਪੁੱਤ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੇ ਛੈਲ ਬਾਂਕੇ,

ਜੈਸੇ ਬੇਲਿਓਂ ਨਿਕਲਦੇ ਸ਼ੇਰ ਮੀਆਂ।

ਚੜ੍ਹੇ ਸਭ ਮਝੈਲ, ਦੁਆਬੀਏ ਜੀ,

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਿਲ੍ਹੇ ਨਿਵਾਏ ਨੇ ਢੇਰ ਮੀਆਂ।

ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦਾ ਚੜ੍ਹੇ ਜੰਬੂਰਖਾਨੇ,

ਹੋਇਆ ਹੁਕਮ, ਨਾ ਲਾਂਵਦੇ ਦੇਰ ਮੀਆਂ।

2. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ **ਇੱਕ** ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ/ਵਸਤੂ/ਸਾਰ ਲਿਖੋ:

(ਓ) ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ (ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ)

(ਅ) ਹੀਰ ਰਾਂਝਾ (ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ)

(ੲ) ਜੰਗ ਹਿੰਦ-ਪੰਜਾਬ (ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ)।

Scanned with CamScanner

ਭਾਗ-ਏ

6. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਦਿਓ: 11×2=22

(i) ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਗੁਰੂਆਂ ਦਾ ਨਾਂ ਆਏ ਹਨ?

(ii) ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਚੋਰ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ?

(iii) ਮੰਗਲਾਚਾਰਨ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

(iv) ਖੜਗ ਸਿੰਘ ਕੌਣ ਸੀ?

(v) 'ਮਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ' ਕਹਾਣੀ ਕਿਸਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ?

(vi) ਮੋਹਨ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖਦਾ-ਲਿਖਦਾ ਮਹਾਤਮਾ ਬੁੱਧ ਬਾਰੇ ਕਿਉਂ ਸੋਚਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

(vii) ਮਾਸਟਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਿਆਨ ਕਰੋ।

(viii) ਬੇਰ ਵਰਗਾ ਫਲ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਕੀ ਹੈ?

(ix) ਨਾਦ ਬਿੰਬ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

(x) ਅਨੁਕਰਣ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

(xi) ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪਛਾਣ ਚਿੰਨ੍ਹ ਕੀ ਹੈ?

Scanned with CamScanner

Roll No. ..... Total Pages : 7

44569/NH

B/2114

ENGLISH LITERATURE (ELECTIVE) : (ENGLISH LITERATURE FROM CHAUCER TO THE EIGHTEENTH CENTURY)

Semester–III

Time Allowed : 3 Hours] [Maximum Marks : 70

Note : Attempt all the questions.

SECTION—A

1. Attempt any two literary terms : 2×5=10

   (a) Drama and Theatre.

Scanned with CamScanner

(b) Dramatic Conventions.

(c) Drama and its essence.

(d) Characterisation.

2. (a) Write a note on origin and growth of Drama.

Or

What is Restoration Period? Define the salient features of this period. 8

(b) Write short notes of about 100 words each on any **two** of the following : 2×3=6

(i) Pamela

(ii) Dr. Faustus.

(iii) The Rape of the Lock.

(iv) As you Like it.

SECTION—B

3. (a) Bring out the dramatic significance of Mark Antony speech in the play "Julius Caesar".

Or

Comment on Julius Caesar as a political play. 8

(b) Attempt **one** passage for the Reference to Context : 4

That Caesar is more dangerous than he.

We are two lions littered in one day,

And I the elder and more terrible.

And Caesar shall go forth.

Scanned with CamScanner

Or

Cowards die many times before their deaths;

The valiant never taste of death but once.

Of all the wonders that I yet have heard.

It seems to me most strange that men should fear;

Seeing that death, a necessary end, Will come when it will come.

4. (a) Discuss *She Stoops to Conquer* as a Restoration Comedy.

Or

Who do you think in the central character in *She Stoops to Conquer* ? Support your answer. 8

(b) Attempt **one** passage for the Reference to Context : 4

"Ask me no questions, and I'll tell you no fibs. I procured them by the rule of thumb. If I had not a key to every drawer in mother's bureau, how could I go to the alehouse so often as I do? An honest man may rob himself of his own at any time."

Or

My life has been chiefly spent in a college or an inn, in seclusion from that lovely part of the creation that chiefly teach men confidence. I don't know that I was ever familiarly acquainted with a single modest woman–except my mother–But among females of another class, you know–

Scanned with CamScanner

SECTION—C

5. Answer the following questions in about 30 words each : 11×2=22

(i) What is the Soothsayer's advice to Caesar? How does he respond to his advice?

(ii) Why does Cassius want Brutus to join the conspiracy?

(iii) What did Calpurnia dream about Caesar?

(iv) What pranks does Tony play in the beginning of the play?

(v) Who is Constance Neville? How is she treated by her aunt?

(vi) What is Marlow's attitude towards women of lower social strata?

(vii) Define the Miracle plays.

(viii) Who is regarded as the 'Father of English Literature', and why?

(ix) What kind of literature was referred to as "coffee-house literature" during the Neoclassical period?

(x) Define the Conceit.

(xi) Mock Epic.

Scanned with CamScanner

Roll No. ..... Total Pages : 4

44570/NH

B/2114

HINDI SAHITYA

Paper–HINBA3PUP-105

Option–(i)

Semester–III

Time Allowed : 3 Hours] [Maximum Marks : 70

नोट: यह प्रश्न-पत्र **तीन** खण्डों में विभाजित है। निर्देशानुसार उत्तर दीजिए।

खण्ड-क

1. निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं **दो** प्रश्नों के उत्तर दीजिए: 2×12=24

(क) रीतिकाल की परिस्थितियों पर चर्चा कीजिए।

(ख) रीतिसिद्ध काव्य की विशेषताओं पर प्रकाश डालिए।

(ग) हिन्दी भाषा के विभिन्न स्वरूपों पर संक्षेप में चर्चा कीजिए।

(घ) हिन्दी भाषा का मानकीकरण पर प्रकाश डालिए।

Scanned with CamScanner

खण्ड-ख

यह प्रश्न-पत्र **दो** उपभागों में विभाजित है।

उपभाग-1

2. निम्नलिखित पद्यांश/पद्यांश की सप्रसंग व्याख्या कीजिए: 1×12=12

(क) ब्रह्मा में ढूँढयों पुरानन गानन वेद रिचा सुनि चौगुने चायन।
देख्यो सुन्यो कबहूँ न कितूँ वह कैसे सरूप औ कैसे सुभायन।
टेरत हेरत हारि पर्यो रसखानि बतायो न लोग लुगायन।
देखौ दुरो वह कुंज कुटीर मैं बैठो पलोटत राधिका पायन।

(ख) मैं सच कहता हूँ, आज तक तुमने जितनी कहानियाँ सुनाई, सबसे बड़ी टीस थी। शहजादों के दुखड़े रंगमहल की अभागिनी बेगमों के निष्फल प्रेम करूण कथा और पीड़ा से भरी हुई कहानियां ही तुम्हें आती हैं, पर ऐसे हंसने वाली कहानी और सुनाओ, तो मैं अपने सामने ही बढ़िया शराब पिला सकता हूँ।

अथवा

(क) चंद चकोर की चाह करै, घनआनन्द स्वाति पपीहा कौ धावै।
यों त्रसरैनि के ऐन बसै रवि, मीन पै दीन द्वैव सागर आवै।
मों सों तुन्हैं, सुनौ जान कृपानिधि! नेह निबाहिओ यो छवि पावै।
ज्यों अपनी रूचि राचि कुबेर सु रंकाहिं लै निज अंक बसावै।

(ख) यह रहस्य मानव हृदय का है मेरा नहीं। राजकुमार, नियमों से यदि मानव-हृदय बाध्य होता तो, आज मगध के राजकुमार का हृदय किसी राजकुमारी की ओर न खिंचकर एक कृषक बालिका का अपमान करने न आता।

उपभाग-2

3. निम्नलिखित प्रश्नों में से किसी **एक** प्रश्न का उत्तर दीजिए: 1×12=12

(क) सेनापति का परिचय देते हुए उनके काव्य की विशेषताओं का वर्णन कीजिए।

(ख) पुरस्कार कहानी का उद्देश्य लिखिए।

Scanned with CamScanner

खण्ड-ग

4. निम्नलिखित प्रश्नों के संक्षिप्त उत्तर दीजिए : $11 \times 2 = 22$

(i) रीतिसिद्ध काव्य की कोई दो विशेषताएँ बताइए।

(ii) रीतिमुक्त कवियों के नाम लिखिए।

(iii) घनानंद की भाषा-शैली पर टिप्पणी लिखिए।

(iv) राजभाषा किसे कहते हैं?

(v) सेनापति के काव्य में 'घनश्याम' शब्द के अर्थ बताइए।

(vi) बिहारी की भक्ति-भावना पर प्रकाश डालिए।

(vii) मधूलिका कौन थी उसने अपने खेत का पुरस्कार क्यों नहीं लिया?

(viii) 'आकाशदीप' कहानी के माध्यम से लेखक क्या स्पष्ट करना चाहता है?

(ix) 'गुण्डा' कहानी का मूल भाव क्या है?

(x) 'आँधी' कहानी में लैला की विशेषताएँ लिखिए।

(xi) 'मधुआ' कहानी के अनुसार शराबी के चरित्र पर प्रकाश डालिए।

Scanned with CamScanner

Roll No. ..... Total Pages : 7

44580/NH

B/2114

MATHEMATICS : STATICS

Paper–2102T

Semester–III

Time Allowed : 3 Hours] [Maximum Marks : 35

Note : The candidates are required to attempt **two** questions each from Sections A and B carrying 6 marks each and the entire Section C consisting of 11 short answer type questions carrying 1 mark each.

Scanned with CamScanner

SECTION—A

1. (a) If forces of Magnitudes P, Q and R act a point parallel to the sides BC, CA and AB respectively of a triangle ABC, prove that the magnitude of their resultant force is equal to : 3

$$\sqrt{P^2+Q^2+R^2-2QR\cos A-2RP\cos B-2PQ\cos C}.$$

(b) If P and Q are two components of given force F, and its line of action divides the angle between them in the ratio 1 : 2. Prove that $Q(F+Q)=P^2$. 3

2. (a) Prove that Algebraic sum of resolved parts of any two concurrent forces along a given direction in their plane is equal to the resolved part of their resultant along the same direction. 3

(b) The constituent forces of a couple of moment G acts at points A and B. if their lines of action are tuned through a right angle, they form a couple of a moment H. When they both act at right angle to AB, show that they form a couple of moment $\sqrt{G^2+H^2}$. 3

3. (a) Forces of magnitudes 5, 12. 13 newtons act respectively along the sides BC, CA and AB of a triangle ABC. If $\angle B=\frac{\pi}{2}$ and $\angle C=\frac{\pi}{3}$, find the moment of each of the force about the opposite vertex. 3

(b) Forces P, 3P, 2P and 5P act along the sides AB, BC, CD and DA of a square ABCD. Find the magnitude and direction of their resultant and prove that it meets AD produced at a point E such that AC : ED = 5 : 4. 3

Scanned with CamScanner

4. State and prove Varignon's theorem. 6

SECTION—B

5. A hemisphere of Radius a and weight W is placed with its curved surface on a smooth table and a string of length $l(<a)$ is attached to point on its rim and to a point on the table. Find the position of equilibrium and prove that the tension of the string is $\frac{3W}{8}.\frac{a-1}{\sqrt{2al-l^2}}$. 6

6. (a) Let D, E and F be points on the sides BC, CA and AB respectively of the triangle ABC such that $\frac{BD}{DC}=\frac{CE}{EA}=\frac{AF}{FB}=\frac{\mu}{\lambda}$. Prove that forces acting at a point and represented in magnitude and direction by AD, BE and CF are in equilibrium. 3

(b) A force of 10 kg acting at the point (5,0) of XY-plane and is inclined at an angle of 30° to the X-axis. A couple of moment 20 kg, metres in the clockwise direction is added to it. What is the effect of this couple on the given force and find the point at which the final resultant will meet the X-axis. 3

7. (a) Two equal weights rest on the faces of a double inclined plane whose inclinations to the horizontal are α and $\beta(\alpha>\beta)$ and are connected by a string passing over a smooth pulley on the vertex. If the weights be in limiting equilibrium, show that the coefficient of friction is equal to $\frac{\sin\alpha-\sin\beta}{\cos\alpha+\cos\beta}$. 3

(b) Find the centre of Gravity of Hollow hemisphere. 3

Scanned with CamScanner

8. State Lami's theorem, by using Lami's theorem prove that if three forces P, Q and R acting at a point are in equilibrium and the angle between P and Q is double the angle between P and R, then $R^2 = Q(Q-P)$. 6

SECTION—C

9. Write short notes on the following : 11×1=11

(a) Resolve a force of 100 kg. into two components making angles of 60° and 90° with it on opposite sides.

(b) Define the Moment of a force.

(c) State Parallelogram law forces.

(d) State generalized theorem of moments.

(e) State Newton's second law of motion.

(f) State theorem on moments of a couple.

(g) State the conditions of equilibrium for any number coplanar concurrent forces acting on a rigid body.

(h) What is the resultant of a force and a couple?

(i) Write a short note on Centre of gravity of a body.

(j) State $\lambda - \mu$ theorem.

(k) State laws of limiting friction.

Scanned with CamScanner

Roll No. .....

Total Pages : 7

44582/NH

B–2114

PHYSICAL EDUCATION

(THEORY)

Semester–III

Time Allowed : 3 Hours] [Maximum Marks : 80

Note : All questions from Section A is compulsory carrying 2 marks each. Attempt **one** question each from Section B to Section E carrying 15 marks each.

SECTION—A

1. Compulsory Question. Write short notes on the following : 10×2=20

   (i) What is Play ?

Scanned with CamScanner

(ii) What is Adolescence Age ?

(iii) Write any two structural differences of Body.

(iv) What is Meditation ?

(v) Write about Nauli Process of Yoga.

(vi) How Yoga is helpful in concentration ?

(vii) What is Pituitary Gland ?

(viii) What is bonus point in Kabaddi Game ?

(ix) What is breadth of stop board in Shot put ?

(x) Function of Skin.

SECTION—B

2. Write about the problems of Adolescence and their Remedial measure ? 15

3. Explain in detail the theories of Play. 15

SECTION—C

4. What Anis importance of Pranayama in Today's World ?

5. Write notes on the following : 15

   (a) Kunjal

   (b) Surya Neti

   (c) Gheo Neti.

SECTION—D

6. How does Yoga effect the Nervous system and Lungs ? 15

7. Explain skin and its functions. 15

Scanned with CamScanner

SECTION—E

8. Explain the effects of Asanas on Human Body. 15

9. Draw the layout of Kabaddi Court and write main Rules and Regulations. 15

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ: ਭਾਗ A ਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ B ਤੋਂ ਭਾਗ E ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ **ਇੱਕ-ਇੱਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 15 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

1. ਲਾਜਮੀ ਸਵਾਲ। ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ : 10×2=20

(i) ਖੇਡ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

(ii) ਕਿਸੋਰ ਅਵਸਥਾ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

(iii) ਸਰੀਰਕ ਬਣਤਰ ਸੰਬੰਧੀ ਕੋਈ 2 ਭਿੰਨਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।

(iv) ਧਿਆਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

(v) ਯੋਗ ਵਿੱਚ ਨੋਲੀ ਕ੍ਰਿਆ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।

(vi) ਇਕਾਗਰਤਾ ਲਈ ਯੋਗ ਕਿਵੇਂ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

(vii) ਰੇਸ਼ੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗ੍ਰੰਥੀ ਕੀ ਹੈ?

Scanned with CamScanner

(viii) ਕੱਬਡੀ ਵਿੱਚ ਬੋਨਸ ਪੁਆਇੰਟ ਕਿੰਨੇ ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ?

(ix) ਸ਼ਾਟਪੁੱਟ ਵਿੱਚੋਂ ਸਟਾਪ ਬੋਰਡ ਦੀ ਚੌੜਾਈ ਕਿੰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

(x) ਚਮੜੀ ਦੇ ਕੰਮ ਲਿਖੋ।

ਭਾਗ—B

2. ਕਿਸੋਰ ਅਵਸਥਾਦੀਆਂ ਸੱਮਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਉਪਾਅ ਲਿਖੋ। 15

3. ਖੇਡ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿਧਾਤਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15

ਭਾਗ—C

4. ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ ਦਾ ਅਜੋਕੇ ਯੁਗ ਵਿੱਚ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ? 15

5. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ: 15

(a) ਕੁੰਜਲ

(b) ਸੂਰਯ ਨੇਤੀ

(c) ਘਿਉ ਨੇਤੀ।

ਭਾਗ—D

6. ਨਾੜੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਤੇ ਫੇਫੜਿਆਂ ਉੱਪਰ ਯੋਗ ਦਾ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ? 15

7. ਚਮੜੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 15

ਭਾਗ—E

8. ਆਸਵਾਂ ਦਾ ਸਰੀਰ ਉੱਪਰ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15

9. ਕੱਬਡੀ ਦੇ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ ਬਣਾਉ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 15

Scanned with CamScanner

Roll No. .....

Total Pages : 8

44568/NH

B/2114

ENGLISH

(COMMUNICATION SKILLS)

Semester–III

Time Allowed : 3 Hours] [Maximum Marks : 70

Note : Attempt all the questions.

SECTION—A

1. Do you agree that with the decline of letter writing communication between people have come down? Give reasons in support of your answer.

Scanned with CamScanner

Or

What meaning does the title 'Toasted English' convey to you? Justify how it is a suitable title? 12

2. Sum up the ideas contained in Judy S. Brady's essay, "Why I want a wife"?

Or

How do Wikileaks and Facebook deal with the idea of privacy? 12

SECTION—B

3. Attempt any **four** questions in about 100 words each : 4×3=12

(a) In what ways is Wikileaks important?

(b) How according to Narayan can the mongrelisation of English be prevented?

(c) What does Kalam mean when he says that he had pushed a 'hold' button on his life?

(d) How was the concept of Grameen bank evolved? (Towards creating a poverty free World)

(e) How is India a host to a diversity of Regional climate? (Issue In the Writing of Environmental History)

(f) Why do you say that the idea of Human rights in universal? (Universal Declaration of Human Rights)

4. Write a letter to your father sharing your experience during online examination.

Scanned with CamScanner

Or

Write a letter to the Editor, The Tribune, requesting him to publish series of Articles invoking public to maintain communal harmony. 12

SECTION—C

5. Attempt any **Eleven** out of the following sentences : 11×2=22

Are these sentences right or wrong? Correct them where necessary.

(i) Do you know the person that took these pictures?

Put in that or what where necessary. If the sentence is already complete, leave the space empty.

(ii) Why do you blame me for everything goes wrong?

Complete the sentences using who/whom/whose/where.

(iii) This School is only for Children first language is not English.

Use the information in the first sentence to complete the second one. Use all of / most of etc.

(iv) My neighbours have two cars. They never use one of them.

My neighbours have two cars, ...

Use the words in brackets to make sentences with There is / There was etc.

(v) The College offers English courses in the evening. (a course / begin / next Monday)

Scanned with CamScanner

Choose the correct words.

(vi) Why do you always look so boring / bored? Is your life really so boring / bored?

Put in the correct word.

(vii) There's no point in doing a job if you don't do it ..... . (proper / properly)

Which is right?

(viii) This coat is practically unused. I've hard / hardly worn it.

(ix) Laura is a good tennis player. She hits the ball very hard / hardly.

Write a new sentence with the same meaning.

(x) Karen's hair isn't as long as it used to be. Karen used to ..... .

Complete the sentences. Use a superlative (-est or most ...) or a comparative (-er or more...).

(xi) Which is ..... the bus or the train? (quick)

Is the word order ok or not? Correct the sentences where necessary.

(xii) I borrowed from a friend some money.

(xiii) When I arrived, my friends already were there?

Complete the sentences with although / in spite of / because / because of :

(xiv) (a) Chris only accepted the job ..... the salary, which was very high.

Scanned with CamScanner

(b) Sam accepted the job ..... the salary, which was rather low.

Put in case or if.

(xv) I made a copy fo the document ..... something happens to the original.

Scanned with CamScanner